

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicatorum Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

II. Melancthonis ad aulam acciti negotia, odium in Flacian. in
Lautervvältinum dogma & Osiandrin. eiusq[ue] acta in disputatione
Norinberg.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

ANNO
1554.
Melanch-
thon in
Prussiam
euocatur.

Vocauit eodem anno Melanchthonem Borussiae Dux Albertus, Osiandrini certaminis gratia: cumq; ille non veniret, idem princeps Augustum Electorem nouum per litteras interpellat, rogatq; ne per suos Osiandrini dogmatis in concionibus scriptisq; publicis odiosam deinceps mentionem fieri patiatur.

Prodigia.

Nunciata sunt hoc tempore multa prodigia, quae Melanchthonem non parum teruerunt. Coelum in Silesia visum ardere: exercitus alicubi conspecti fuerunt in aere, velut parati ad conflictum; pluit multis locis sanguine: Ad Ansbachium in Franconia vir supra Solem apparuit, effundens cruorem in Solem ipsum, & in aquilam conantem altius volare, & in virum astantem equo. Haud procul VVittenberga ceruus apparuit in excelsio monte, è regione Sol cruentus per medium visus diuidi, partesq; eius dilabi ad diuersa loca; & postea exercituum dimicantium species visa: In oppido Thuringiae, quod Nebram vocant, puellam natam aiunt, quam flamma ex vtero materno erumpens, interemerit.

In ep. ad
Cam. p. 339.

II.
Melanch-
thon ad
aulam vo-
catur.
Tria capi-
ta delibe-
rationis.

Eodem anno Melanchthon cum quibusdam alijs ab Electore vocatus est ad aulam, vbi tria quaedam illis ad deliberandum proposita fuerunt; de instituenda nimirum Visitatione, de Consistorijs; & de Scholae Misenenensis augmento. Ad Vi-
sita.

sitationem quod attinet, de eius forma mo- ANNO
doque Melanchthon quædam commentari 1554.
iussus, confecit scriptum; quod in confesso
lectum fuit, & præsentium assensu compro-
batum. Quanquam ipse ab huiusmodi ne-
gotio totus erat alienus; quod non ignora-
ret, Flacianos passim inter pastores inueniri,
quos ut odio satis acerbè prosequeretur, ita
vicissim ab ijs, velut hostibus suis acerbissi-
mis vehementer sibi metuebat. Fugit itaque
congressum illorum, quantum potuit, nec
quicquam cum illis habere voluit commu-
ne. Cum verò sub initium anni sequentis Ann. 1555.
vigeretur, imposita fuit illi necessitas, ut
iret: Quanquam fecit hoc inuitus, & repu-
gnante genio, nihil dubitans, quin nouum
sibi crearet negotium, & crabrones Flacia-
nos irritaret. Qua de re mentis arcanum pro-
dit ad amicum quendam ex intimis: Cohor- Ibid. p. 688.
resco, inquit, cogitans de illa toties flagitata
inspectione, de qua accidit nobis, quod dici-
tur: ἀνδρὶ λυδοῦ οὐκ ἦν πραγματα, ἀλλ' αὐ-
τός ἐξελθὼν ἐπείατω. Homini Lydo non e-
rant negotia; at ille egressus hæc est merca- In ep. sel.
tus. Hæc Melanchthon ad Camerarium pri- pag. 424.
die Idus Ianuarij.

Erat in Pannoniâ quidam inter Luthera-
nos concionatores, Matthias Lautervvaldt
(Hoylum græco nomine Melanchthon ap-
pellat) qui dissidere cœpit à reliquis in do-
ctrinâ de Iustificatione: Quanquam interim
nec Osiandri, nec Stancari sententiâ seque-
batur.

Melanch.
odium er-
ga Flacia-
nos.

Ann. 1555.

Ibid. p. 688.

In ep. sel.

pag. 424.

Matthiæ

Lauter-
vvaldt do-
gma.

ANNO
1555.

Axioma
Luth. de
iustifica-
tione, clo-
aca Anti-
christi.

A Melāch-
thone exa-
gitatur.

In epist. ad
Cam. p. 690

Fœcundi-
tas hære-
sum inter
Lutheran.

batur. Asserebat veram contritionem, & re-
nouationem spiritus, adeoque nouam obe-
dientiam ad iustificationem hominis requi-
ri: Axioma verò Lutheranum, quo dicitur
hominem iustificari sola fide, non repudia-
bat modo, ceu falsum, sed & contumelio-
sis vocibus explodebat, cloacam appellans
Antichristi. Erat is homo felici quidem ar-
gutoque ingenio, sed pugnaci: cumque sen-
tentiam suam in ciuitate Eperienti publicè
profiteretur, à vicinis quibusdam concio-
natoribus reclamatum fuit: quæstio verò
ipsa, de qua disputabatur, ad VVittenber-
gensis academię iudiciū reiecta: Cuius no-
mine Melanchthon hoc anno breue confe-
cit scriptum; in quo sententiam Holyti da-
mnat velut repugnantem doctrinæ VVit-
tenbergensium, & à monachorum corrup-
telis, vt loquitur, (à doctrina Catholicorū)
re ipsa nihil differentem: autorem verò, ni-
si resipiscat, per Senatū Eperientem de-
cernit ab euangelico ministerio remouen-
dum. Ita censuit Melanchthon; qui vt vi-
uentem Holytum oderat, ita paulò post
mortuum venenato sarcasmo profecutus est,
Matthias Holytus, inquit, nuper mortuus,
” fortassis iam in cymba cum Charonte dis-
” putat.

Cæterum huiusmodi controuersię plu-
res per hoc tempus inter Lutheranos passim
suppullularunt; vt fit, adeoque fieri necesse
est inter eos, qui contempta Ecclesiæ vete-
ris

ris autoritate, ruptisque obedientiæ vinculis genij sui Sathanæque ductum sequuntur. ANNO 1555.

Non de ijs loquimur disceptationibus intestinis, quas Adiaphoristæ, Flaciani, Maioristæ, Osiandrini, Synergistæ, Stancariani scriptis aduersarijs publicè fouebant; sed de disputationibus quibusdam alijs concionatorum petulantia passim emergentibus, quas Melanchthon in fomite scintillantes extinguere conatus est, priusquam in publicum incendium erumperent: Cuius generis fuerunt controuersæ, quæ in Academiâ Pomeranica, in ciuitate Gottingensi, Northusana, Ratisbonensi, Stetinenfi & alibi per concionatores excitatæ sunt, quas politici ciuitatum magistratus ad Melanchthonis iudicium retulerunt. Ea verò res summas illi molestias magnosque labores peperit; non raro etiam odium atque inuidiam conciliauit.

Molestiarū
Melanchth.
acerbitas.

Itaque cum aliquando post multas huiusmodi scriptiones de quadã, quæ Sterini mota erat controuersia iudicium suum perscripsisset, quasi tædio victus altercationum istarum ad Camerarium suum in hæc verba prorupit: Non poeticæ carnificinæ apud inferos pares sunt meæ carnificinæ, qua excrucior scribendis disputationibus, legibus, præfationibus, epistolis.

In epist. ad
Cam. p. 702.

Post Synodum Naumburgensem, in qua Melanchthonem cæterosque, qui conuenerant, de componendis Lutheranorum dissidijs intestinis frustra laborasse diximus,

Osiand-

ANNO

1555.

Dogma Osiandri recrudescit Noribergæ.

Certamen vtriusque partis vehemens.

Melancht. Noribergã venit, ratione certaminis.

Cõsil. Theolog. Mel. pag. 208.

Brentius consulto renuit venire Noribergam.

Osiandrinum certamen Noribergæ cum primis vehementer recruduit. Vixerat in hac vrbe multis annis Osiander, priusquam in Borussiam aufugeret, & semē hæreseos quorundam animis inseruerat, qui præceptoris iam mortui sententiam magna contentione, summoque cum seruore tuebantur. Nec deerant è Lutheranis, qui se fortiter illis objicerent. Atque hæc contentio in tantum ardorem efferbuit, vt ad gladiatorum morem inter se dimicare viderentur: Quam pugnam cum Senatus in Republica sua nequaquam diutius ferendam putaret, Melanchthonem aliosque nonnullos, quorum erat inter Lutheranos insignis autoritas, Noribergam euocat, vt dissidentes concionatores ad concordiam redigerent, sopirentque foedum illud certamen. Venit istuc Melanchthon Augusti principis Electoris permissu; qui & ipse sopiendi dissidij erat cupidissimus. Adduxit secum Alexandrum Alesium Scotum, & Ioachimum Camerarium, academia Lipliensis professores; tum Iacobum quendam Rungium Pomeranum, qui tum fortè domi ipsius hospitabatur. Expectatus fuit & Ioannes Brentius: Verū is excusauit sese datis litteris, quibus de controuersia mentem suam exposuit.

Fauebat Osiandro Brentius; quem affectum biennio post in Colloquio VVormatiensi non obscuris indicijs declarauit; vt infra dicemus. Itaq; cõsulto abstinuisse videtur ab hoc

ab hoc conuentu, ne vel offendere Melanchthonem, vel Osiandrum non tueri cogeretur: Alterutrum enim in illo congressu faciendum videbat. Vbi Melanchthon cum socijs Norinbergam venit, actum est cum concionatoribus, & prolixè varieg; disputatum de Iustificatione; nec vna fuit omnium sententia. Inuentus inter concionatores senex quidam, qui Christum asserbat iustificare per accidens.

Post multam disceptationem Melanchthon more suo scriptum cōfecit stilo ad eum modum temperato, vt Osiandros verbis acrioribus non irritaret; vt erat molliendi sermonis stiliq; cum vellet ad lenitatem temperandi magnus artifex. In hoc scripto suam & V Vittenbergensium sententiam exposuit de iustificatione, quam contra Osiandrum pridem defenderat; & argumenta partis aduersæ diluit. Deinde concionatoribus mandatum fuit à Senatu, vt probarent scriptum hoc, & assentum subiectis nominibus testarentur. Paruerunt plerique: Duo tamen ex Osiandrinis concionatoribus, qui se profitebantur à sententia non discessuros, detrectarunt subscribere: quam ob causam solum vertere iussi Norinbergâ discesserunt. Itaq; Melanchthon præsidio magistratus politici de reliquijs Osiandrinis in ea ciuitate triumphauit, is ipse, quem Osiander, dum viueret, ante paucos annos miserandum in modum protriuerat & conculcarat.

ANNO
1555.

Disputatio
Theologorum
Norinbergæ.

Melanchthon
scriptum
cudit.

Ei subscribitur.

Hæc

ANNO

1555.

III.

Pax Reli-
gionis per
Imperium.*Cam. in v.**Mel. p. 351.*Flacianorū
machinæ
in Meläch-
thonem.*Cöfil. theol.
10. 2. p. 257.*

Ioan. Frid.

Saxo man-

cipium

Flacij.

Flaciani
Synodum
flagitant.Ad castigā-
dos Mc-
lanchtho-
nicos.

Hæc acta fuerunt Norinbergæ ann. 1555: quo eodem in Comitijs Augustanis factum est decretum illud, quo pax per Imperium certis conditionibus inter Catholicos & Lutheranæ professionis Ordines sancita fuit, quam Pacem religionis appellamus. Vbi domum redijt Melanchthon, sæua denuò tempestas per Flacianos in ipsum concitata fuit. Erant hi proximis annis facti potētiores, nec vulgus modo partibus suis habebant additum, sed & principum quorundam animos fraudulenter occuparant: Quæ res Spiritus illis maiores addidit, fecitq; ad quiduis molliendum audaciores. Ioannes Fridericus Saxonix Dux, quem Cæsar electorali dignitate spoliatum de gradu deiecit, huic factioni vehementer erat addictus. Itaq; cum libertati restitutus ad filios redijisset; quod an. 1553. factum diximus, patrociniū Flacianis deinceps præstitit; cuius iudicium multorum animos illis conciliauit. Tantus verò principis illius affectus erat in huius farinae Lutheranos, vt decumbens an. 1554. quo mortuus est, Nicolaum Ambsdorffium, qui post Flacium inter huius sectæ coryphæos præcipuus erat euocaret, ab eoq; viam sibi demonstrari vellet in extremis, cum esset è corpore migrandū. Audaciores igitur facti Flaciani Synodū flagitabant, in qua Melächthonem cæterosq; molliores Lutheranos, qui sese in consultationibus de libro Augustano paulò moderatiores exhibuerāt, ad césuram reuocatos in ordinē redi-